

Lieve Gemeente,

Wanneer u in het verleden orthodox bent opgevoed dan zult u zich vast nog wel herinneren, dat het niet wenselijk was om op zondag te werken of anderen voor jou te laten werken.

Ook sporten, zwemmen of schaatsen en vaak ook fietsen behoorde je niet te doen.

Voor velen voelde het als een keurslijf, maar dat mocht je eigenlijk niet zeggen, want dan lagen je prioriteiten verkeerd.

Wie werkelijk geloofde en God liefhad, die deed deze dingen niet op zondag.

Integendeel die ging met plezier tweemaal per zondag naar de kerk. Ik moest hieraan denken bij het gedeelte uit Marcus dat we gelezen hebben.

Het vertelt dat Jezus het goed vindt dat zijn discipelen wat koren plukken om dit op te eten en dat hier schande van wordt gesproken door de Farizeeën.

Koren plukken is arbeid en dat is verboden op de Sabbat.

Wanneer we goed naar het verhaal kijken en nauwkeurig lezen wat er staat dan lijkt het allereerst uitermate onwaarschijnlijk dat er Farizeeën op Sabbat in de velden aanwezig waren.

Want wat hadden ze daar te zoeken?

Op de Sabbat was je thuis of in de Synagoge en niet buiten in het veld. En ook het verhaal dat Jezus aanvoert ter verdediging van zijn discipelen rammelt aan alle kanten.

Het is een verhaal uit het Oude Testament over David, die op de vlucht voor Saul, voor zijn mannen bij de tempel om voedsel vraagt en het was de hogepriester, die trouwens Achimelech heette en niet Abjatar, die de

tempel binnenging en daar de gewijde broden pakte om die aan David te geven.

Het verhaal wordt dus slordig verteld.

De reden hiervan kan zijn dat in de tijd dat Marcus zijn verhaal over Jezus opschreef er al een verwijdering was ontstaan tussen de jonge, pas ontstane christelijke gemeente en de Joodse synagoge.

Het verhaal over dit conflict wordt zo gebruikt om de verschillen tussen beide groepen aan te duiden.

Het is daarom goed om te weten dat ook binnen de kringen van de Farizeeën het gebruikelijk was om voortdurend te discussiëren over alle geboden en verboden die er waren.

Ook over het gebod om de Sabbat te houden en wat je dan allemaal wel en allemaal niet mocht doen.

En in die discussie past ook de humanitaire uitleg hoe je de Sabbat moet houden, die Jezus hier geeft.

Binnen die discussie die zij als Joden onder elkaar hielden was hier niets nieuws aan de hand.

Maar het wordt als nieuw gebracht wanneer je het niet meer met elkaar eens bent en wanneer mensen, zoals hier de christelijke gemeente en de Joodse synagoge, uit elkaar gaan.

Dan worden er tegenstellingen geschapen die er eigenlijk helemaal niet waren.

Zo ook over de humanitaire uitleg van de Sabbatsrust.

Is de mens er voor de Sabbat of is de Sabbat er voor de mens?

Als we die vraag willen beantwoorden moeten we eigenlijk teruggaan naar de instelling van de Sabbat.

Op zijn tocht door de woestijn op weg naar het beloofde land kreeg het volk Israël de wet en de geboden van God.

Ze waren bevrijd uit het Slavenhuis van Egypte.

Daar waren ze tot slaaf gemaakt d.w.z. gevangen en ontmenselijkt.

Uit dat slavenhuis waren ze weggetrokken en in de lange tocht door de woestijn moesten ze die slavernij, die ontmenselijking, kwijt raken.

Ze moesten de manier van denken en het gedrag dat daarbij hoorde, kwijt zien te raken uit hun hoofd en uit hun hart.

De cultuur van Egypte die daarbij hoorde moesten ze achter zich laten en los laten om zich een nieuwe cultuur aan te leren.

Een nieuwe cultuur van menselijkheid, van vrije, gelijkwaardige mensen, met verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor elkaar.

Daarvoor dienden al die geboden en verboden die ze als volk in de woestijn ontvingen.

Om fatsoenlijke mensen te worden.

Mensen die niet meer onderworpen waren aan de afgoden van Egypte, maar die de God vereerden, die hen bevrijd had uit de slavernij en uit de onmenselijkheid daarvan.

Als je die God wilt dienen, vertelt de Bijbel, dan houd je je aan die geboden van liefde en medemenselijkheid.

In de Wet neemt het gebod om de Sabbat te houden een belangrijke plaats in.

Niet alleen omdat het Joodse volk op die manier liet zien bij deze bevrijder-God te horen en die te willen dienen.

Maar vooral ook omdat dit gebod haaks staat op de cultuur van onderdrukking en het tot slaaf maken van mensen.

Zij hoeven nu niet meer zoals toen ze nog slaven waren, altijd te werken en altijd ondergeschikt en beschikbaar te zijn.

De 24/7- economie wordt voortaan afgezworen.

1 dag in de week is er waarop je niet zult werken, ja waarop je niet mag werken.

Dat is een feestdag, een dag voor God die je bevrijd heeft.

Een dag van vrijheid en vreugde.

Een dag om op adem te komen.

Dan mag je niets doen, die dag is bestemd om uit te rusten, die is voor jezelf en voor de mensen om je heen.

De instelling van de Sabbat is één groot protest tegen de 24-7 economie van altijd werken en altijd beschikbaar zijn.

Een protest tegen het slaaf en onderworpen zijn aan de economie.

Het verhaal van de schepping vertelt dat God zelf ook ophield op de 7e dag met scheppen.

En op adem kwam.

Zo mogen ook mensen op adem komen en ervaren dat het leven meer is dan alleen maar werken.

Dat leven een geschenk is en dat de Sabbat een dag is om te genieten, om op adem te komen en om weer mens te zijn.

En als je dan hiermee in je achterhoofd kijkt naar de vraag van Jezus: is de Sabbat er voor de mens of is de mens er voor de Sabbat, dan is het enige goede antwoord, dat de Sabbat er is voor de mens.

Om hem en haar rust te gunnen.

Maar dan, in de tijd van Jezus, zoveel jaar na de instelling van dit Sabbats gebod, hoe wordt er dan naar gekeken?

Is het nog steeds een dag van vrijheid en vreugde?

Of wordt het een knellende dag waarop eigenlijk niks mag?

Een dag waarop mensen elkaar in de gaten houden of ze niet over de schreef gaan.

Zoals Marcus vertelt over de Farizeeën.

‘De Mensenzoon is heer en meester over de Sabbat’, zegt Jezus.

We kunnen er in lezen dat Jezus de baas is die bepaalt wat er nu wel of niet mag en die de wetten kan veranderen.

Dat is er later in gelezen.

Maar we kunnen de mensenzoon ook simpelweg lezen als: de mens. De mens is de baas over de Sabbat en die moet zich verheugen in de Sabbat en zich niet beperkt voelen.

Op één of andere manier is de rust die voor de Sabbat gold overgeplaatst op de zondagsrust, zoals wij die vroeger kenden. Een rust die vaak als beknellend gevoeld werd en meestal niet als vreugdevol.

Die verplichting tot rust is op de meeste plekken verdwenen, maar we kunnen nu zeker de vraag stellen of de 24-uurs economie die ervoor in de plaats lijkt te komen of die zo wenselijk is.

Het is belangrijk om goed in het oog te houden, dat mensen niet opnieuw tot slaaf gemaakt worden en dat er niet een cultuur wordt gediend waarin de economie het voor het zeggen heeft.

Wat geeft ons vreugde en ruimte?

Dat is nog altijd de vraag die voorop moet staan.

Onlangs hadden we het in de kerkenraad over de manier waarop we sommige dingen doen hier in de diensten in de kerk.

Voelen we ons hier in een keurslijf?

Het keurslijf van de liturgie.

Waarbij alles volgens een vast stramien en vaste regels moet gebeuren?

Of geeft het ons vrijheid om ons te voegen in datgene dat we hier doen?

Waarbij we soms vast willen houden aan oude manieren van doen omdat die voor ons bekend en vertrouwd zijn.

Dan kunnen we ons afvragen of de liturgie er is voor de mens of dat de mens er is voor de liturgie.

Op dezelfde manier is de kerkdienst er ook voor de mens.

Wij kunnen elkaar nog wel eens beoordelen op het feit of we trouwe kerkgangers zijn of niet.

Maar ook dat oordeel over elkaar hoeven we niet te geven.

Als kerk mogen we uitdragen dat iedereen er bij mag horen en dat dit onafhankelijk is van het aantal keren dat je de kerk bezoekt.

In het verhaal van Marcus loopt het conflict tussen Jezus en de Farizeeën op.

Mag je op de Sabbat iemand genezen?

Jawel, zegt de Rabbijnse traditie.

Dat mag wanneer iemands leven in gevaar is.

Ieder levensgevaar overruled het verbod van de Sabbat.

En Jezus is het hiermee eens.

Dat blijkt wel uit zijn vraag: mag je een leven redden op de Sabbat?

Of moet je het laten vernietigen?

Als je op Sabbat een mens in nood ziet, kun je goed doen of slecht doen.

Redden of doden.

Alleen, de ziekte van de man met de verschrompelde hand was misschien helemaal niet levensbedreigend.

Die genezing was niet dringend en had bij wijze van spreken nog wel een dag kunnen wachten.

Of waren twee gezonde handen in het oude Galilea een voorwaarde om zelf je brood te kunnen verdienen, dus om te kunnen leven en om Sabbat te vieren?

Jezus wil de discussie aangaan met de Farizeeën, vandaar zijn retorische vragen.

Alleen zij gaan de uitdaging niet aan en zwijgen, er volgt geen gesprek.

Met dit verhaal over de invulling en de discussie over de Sabbat laat Marcus Jezus' visie op God en op de mens zien.

Wat Jezus doet en de vrijheid die hij zich aanmeet t.o.v. de wet, heeft te maken met zijn Godsbeeld en zijn mensbeeld.

Hij ziet God als de gever en de hoeder van het leven en daarom is niet de Wet maar is God als de schenker van de Wet bepalend.

Die bepaalt de normen en hoe daarmee om te gaan.

En aan de andere kant: er is geen concurrentie t.o.v. de plaats van de Wet en de plaats van de mens.

De waardigheid en het welzijn van de mens bepaalt mee hoe de Wet geïnterpreteerd moet worden.

Het welzijn van de mensen heeft alles te maken met God en daar is Gods wet en zijn de geboden op gericht.

Zo daagt het verhaal van de Bijbel ons uit om in alles wat we doen en bij alle besluiten die we nemen, altijd het welzijn van mensen voor ogen te houden.

Of het nu gaat om de 24-uurs economie of om de manier waarop we hier met elkaar de liturgie vieren of naar elkaar kijken.

Wat geeft vreugde en vrijheid en ruimte, voor onszelf en voor elkaar?

Laten we daar altijd naar blijven zoeken.

Amen